

Asia Rakennusteosten suoja

Hakija Opetusministeriö

Annettu 16.10.1986

Tiivistelmä *Opetusministeriö on 20.8.1986 päivätyllä kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausunnon Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön Unescon sekä Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n sihteeristöjen rakennusteosten suojasta laatimassa muistiossa esitetystä periaatteista. Lausunto tulee antaa 15.10.1986 mennessä.*

Tekijänoikeusneuvosto asetti lausuntoa valmistelemaan työryhmän, jonka puheenjohtajana toimi hallitusneuvos Ragnar Meinander ja jäsenenä professori Jaakko Laapotti. Työryhmän sihteerinä oli varatuomari Marja-Leena Mansala. Lausunto on lopullisesti käsitelty ja hyväksytty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa.

Tekijänoikeusneuvosto esittää rakennusten suojaa koskevan muistion osalta lausuntonaan seuraavan.

Voimassa olevan tekijänoikeuslakimme mukaan rakennusteos on tekijänoikeudellisesti suojattu, kun se on omaperäinen ja itsenäinen eli ylittää teoskynnyksen. Rakennuksen kuten muidenkin teosten tekijänoikeudellinen suoja tulee siis viime kädessä arvioitavaksi jokaisen rakennuksen kohdalla erikseen. Tekijänoikeuslain 13 §:n perusteella saa rakennusteosta tekijän luvatta muuttaa, mikäli teknilliset tai tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaativat. Rakennuksen saa lain 25 §:n 3 momentin nojalla vapaasti kuvata.

Unescon/WIPO:n muistiossa esitetyt periaatteet vastaavat Suomessa vallitsevia käsityksiä ja ovat yleisesti hyväksyttävät. Tekijänoikeusneuvosto kiinnittää seuraavassa kuitenkin huomiota muutamiin yksityiskohtiin.

Muistiossa esitetyt periaatteet rakennusteosten muuttamisesta vastaavat meillä voimassa olevia säännöksiä. Tekijänoikeusneuvosto haluaa kuitenkin korostaa tekijän asemaa muutosten osalta. Tekijän kuuleminen ennen muutosten toteuttamista on neuvoston käsityksen mukaan välttämätöntä. Muutosten on oltava lisäksi ehdottoman tarpeellisia ollakseen sallittuja. Tekijän kuulemisen toteuttaminen voitaisiin tekijänoikeusneuvoston käsityksen mukaan käytännössä toteuttaa rakennuslupamenettelyn osana siten, että muutosten vaatima rakennuslupa edellyttäisi alkuperäisen tekijän kuulemisen. Rakennukseen tehtävien muutosten osalta tulee toisaalta kiinnit-

tää huomiota myös siihen, mihin muutokset kohdistuvat ja miten ne vaikuttavat rakennuksen ulkonäköön.

Tekijänoikeuslain mukaan on tekijä ilmoitettava hyvän tavan vaatimalla tavalla, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos saatetaan yleisön saataville. Säännös koskee myös rakennusteosta. Suomessa ei ole katsottu edellytetyn, että rakennusteosten osalta tekijän nimi olisi näkyvässä itse rakennuksessa. Sen sijaan rakennusteosta kuvattaessa tulee rakennusteoksen tekijän nimi mainita kuvan käyttämisen yhteydessä.

Rakennuspiirros on tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan kirjallinen teos. Tekijällä on tällöin yksinoikeus muun muassa valmistaa teoksesta kappaleita. Tämä oikeus ei vaadi tässä vaiheessa mitään vahvistusta, mutta tekijänoikeusneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että kehittyvän kopioinnin ja muun tekniikan avulla kappaleen valmistaminen myös rakennuspiirroksista helpottuu. Piirrosten kopioiminen saattaa tämän myötä lisääntyä siinä määrin, että kysymykseen tulee tulevaisuudessa kiinnittää entistä enemmän huomiota.